Универзитет у Београду
Филолошки факултет
15. јануар 2020.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 40 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета на својој седници одржаној 3. децембра 2019. године, образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је Никола Санковић пријавио под насловом: *Глаголи емитовања перецептивних стимулуса у српском језику*.

2. Састав Комисије:

Др Рајна Драгићевић, редовни професор за научну област Савремени српски језик – Лексикологија; датум избора у звање: 15. мај 2013. год; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду;

Др Драгана Вељковић Станковић, редовни професор за научну област Методика српског језика; датум избора у звање: 17. април 2019; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду;

Др Ана Миленковић, научни сарадник, година избора у звање: 2018; запослена у Институту за српски језик Српске академије наука и уметности.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Никола Санковић рођен је 2. 12. 1985. године у Бенковцу. Основну и средњу школу похађао је у родном месту и у Београду. Године 2005. уписао се на Групу за српски језик и

књижевност на Филолошком факултету у Београду. Основне студије завршио је у фебруару 2011. године. На истом факултету 2012. године уписао се на мастер академске студије. Мастер рад „Стабилност акценатских парадигми једносложних именица мушког рода", рађен под менторством проф. др Јелице Јокановић Михајлов, одбранио је у јануару 2014. године. На докторске академске студије (модул Српски језик) на Филолошком факултету Универзитета у Београду уписао се у октобру 2014. године. Положило је 8 испита и одбранио 4 самостална истраживачка рада остваривши 120 ЕСПБ, како је предвиђено наставним планом и програмом, те је тако стекао услов за пријављивање докторске дисертације.

Од 2014. године ради у Институту за српски језик као истраживач-приправник, а од 2016. године као истраживач-сарадник на пројекту *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (бр. 178009).

III. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. „О акценатским дублетима именица мушког рода, *Наш језик*, XLVI/3–4, Београд: Институт за српски језик САНУ", 2015, 77–92.
2. „Акценатске згоде и незгоде: о силазним акцентима ван првог слога речи", у коауторству са Маријаном Богдановић, *Језик данас. Гласило Матице српске за културу усмене и писане речи*, XI/3–4, Нови Сад, 2015, 27–34.
3. „Деминутивни суфикс -*(а)к* и његови деривати", *Савремена проучавања језика и књижевности*, књига 1, Зборник радова са VII научног скупа младих филолога Србије, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2016, 71–81.

Приказ:

Научни састанак слависта у Вукове дане 42/3, *Наш језик*, XLV/1–2, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2014, 121–127.

Радови у штампи:

„О именицама са секундарним значењем носиоца карактерне особине у *Речнику српских говора Војводине*", *Годишњак за српски језик*, Ниш: Филозофски факултет.

IV. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, Комисија сматра да мср Никола Санковић испуњава потребне услове за израду докторске дисертације.

V. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена др Рајна Драгићевић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, са Катедре за српски језик са јужнословенским језицима.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Лексикологија српског језика*, друго издање, Београд, 2010: Завод за уџбенике.

2. *Придеви са значењем људских особина (творбена и семантичка анализа)*, Институт за српски језик, Библиотека Јужнословенског филолога, нова серија, књ. 18, Београд, 2001.

3. *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд, 2010: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

4. *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад, 2018: Матица српска.

5. *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, колективна монографија, уредник: Рајна Драгићевић, Београд, 2014: Филолошки факултет Универзитета у Београду.

6. Запажања о лексичкој негацији глагола, *Српски језик* XVI, 41–55, 2011

7. Глаголи са два префикса у српском језику с освртом на стање у другим словенским језицима, (рад за Петнаести конгрес слависта у Минску), *Зборник Матице српске за славистику* 83, 2013, 257–269.

8. Улога префикса у очувању или потискивању неких прасловенских глагола у савременом српском језику, *Српски језик* XIX, 2014, 235–249. ISSN 0354-92 59

9. Префиксација у србистици и славистици, *У простору лингвистичке славистике*, зборник научних радова поводом 65 година живота академика Предрага Пипера, приредили Људмила Поповић, Дојчил Војводић, Мотоки Номаћи, Београд, 2015: Филолошки факултет, 353–367.

10. Деривати ономатопејског порекла који означавају људске особине у српском језику, поглавље у колективној монографији: *Aktualne problemy językoznawstwa słowiańskiego*, red. Elena Koriakowcewa, Janina Gardzińska, Siedlce, 2012: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach., стр. 57–68.

Комисија сматра да др Рајна Драгићевић испуњава услове за ментора ове докторске дисертације, за област *лексикологија*.

VI. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова):

Будући да ће се Никола Санковић у својој докторској дисертацији бавити глаголима емитовања звука, светлости и мириса, може се констатовати да наслов није ни преширок, а ни преузак и да одговора теми докторске дисертације.

Комисија закључује да је радни наслов тезе: *Глаголи емитовања перцептивних стимулуса у српском језику* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет докторске дисертације мср Николе Санковића јесу глаголске лексеме у српском језику које у некој од својих семантичких реализација (ако су полисемичне) или у јединoм значењу (ако су моносемичне) означавају емитовање перцептивних стимулуса: звука, светлости и мириса. Иако означавају различите појаве, ови глаголи се могу посматрати као јединствена семантичка класа јер денотирају емитовање, одашиљање стимулуса који могу бити перципирани људским чулима: слухом, видом и мирисом. Дакле, ове глаголе сматрамо посебном семантичком класом исто као и глаголе перцепције, са којима су у очигледној корелацији. У домаћој науци о језику глаголи о којима је реч углавном нису били истицани као јединствена значењска класа, већ је најчешће издвајана једна од поткласа, и то махом глаголи емитовања звука, који су и најбројнији. На пример, М. Ивић за те глаголе користи синтагме „глаголи који именују слушне утиске“, односно „глаголи који именују акустичке ефекте“. С друге стране, у познатој класификацији глагола у енглеском језику, коју је предложила Б. Левин, глаголи који су предмет овог истраживања сврстани су у јединствену семантичку класу тзв. глагола емитовања/емисије (енгл. verbs of emission), тј. глагола емитовања/емисије стимулуса (у нашој средини овај термин се

преводи и као „глаголи стварања” звука, светлости итд.), у коју поред наведених поткласа улазе још и глаголи емитовања материје. У последњу поткласу сврстани су енглески глаголи чији би еквиваленти у српском језику биле лексеме као што су *врцати*, *знојити се*, *испаравати*, *капати*, *крварити*, *кољати*, *лити*, *лучити се*, *цурити*, *шикљати*, *штрцати* итд. На основу наведених критеријума, може се рећи да ова глаголска скупина у српском језику не улази у предмет овог истраживања. Важно је напоменути и то да глаголе емитовања звука, светлости и мириса у обједињену семантичку класу (и то једну од петнаест глаголских класа највишег нивоа) сврстава и J. Апресјан у својој „фундаменталној класификацији предиката“ (називајући их, заједно са још неким групама глаголских лексема, глаголима *проявления*, које илуструју нпр. руске лексеме *блестеть*, *звенеть* и *вонять*).

Лексичка класа глагола која представља предмет истраживања у овој докторској дисертацији важна је из неколико разлога. Иако не спада у најтипичније глаголске семантичке групе, као што су, на пример, глаголи кретања, говорења, перцепције, ударања, ова група свакако није ни периферна у лексичком систему, што се може закључити како по бројности лексема које обухвата тако и по богатој значењској структури њених централних, прототипичних чланова. Поред тога, ови су глаголи преко секундарних реализација повезани са различитим ширим и важнијим лексичким класама глагола. Проучавање таквих веза допринело би даљем осветљавању различитих питања глаголске семантике у српском језику. Специфичност ових глагола у односу на остале представља и проблематика везана за њихову формалну, фонемску страну, која у великом броју случајева одражава звучну мотивисаност ових лексема – њихово ономатопејско порекло. Значај ових лексема јесте и у томе што – заједно са именицама које означавају звук, а с којима остварују различите творбено-семантичке везе (које ће такође бити, колико то буде у складу с основним предметом, разматране у оквиру овог истраживања) – чине средишње место у семантичким пољима у чијем су центру појмови звука, односно светлости, као веома важни природни феномени. Неопходан је целовит и обухватан приступ оваквој лексичкој групи у србистици, и то првенствено са лексиколошко-лексикографског аспекта, с обзиром на то да су у досадашњим истраживањима испитивана, пре свега компаративно и синтаксички, само поједина питања везана за ову тематику и да су, уопште у домаћој науци у језику, у фокусу била проучавања лексичке семантике других врста речи, пре свега именица.

У центар овог истраживања поставиће се прототипични глаголи емитовања звука и светлости, тј. они глаголи који у свом примарном значењу денотирају емитовање, стварање звука или светлости из одређеног неживог (неаниматног) или живог (аниматног) извора. Кандидат ће настојати да системски испита и представи семантичко гранање полисемичних глагола овог типа: најтипичнија значења настала маханизмима полисемије у оквиру једне полисемичке структуре, условљеност ширења полисемичке структуре особинама извора/емитера звука, одн. светлости, као и квалитативним карактеристикама самог звука, одн. светлости итд. На основу ових и других параметара испитивани глаголи могу бити разврстани на различите семантичке поткласе, што ће бити један од задатака овог истраживања. Две семантичке подгрупе глагола које ће бити испитане разликују се како по броју лексема (глаголи звука су знатно бројнији), тако и по реализованим циљним значењима (глаголи звука углавном имају богатије полисемичке структуре) и начину на који су секундарна значења настала. У основи већине преноса у обе групе лежи механизам метафоре (нпр. код глагола звука метафорички пренос према сличности звучних утиска, за шта ће у даљем тексту бити наведени и одговарајући примери), који је, очекивано – с обзиром на то да су у питању различити природни феномени – заснован на различитим компонентама примарне семантике.

Предмет истраживања биће такође и глаголи који у некој од својих секундарних реализација означавају емитовање звука или светлости. На тај начин ће у раду бити представљени и различити глаголи из других семантичких класа значењски укрштени са глаголским лексемама које су предмет истраживања. Такве су, на пример, семантичке класе глагола интензивног физичког контакта (глаголи ударања итд.), глаголи оглашавања животиња, који су у приличној мери семантички изукрштани с анализираним глаголима, па је у неким случајевима тешко пронаћи јасне критеријуме за њихово разграничење (нпр. глагол *цврчати*, како је представљен у РМС, примарно означава оглашавање одређене врсте инсекта, док у секундарним метафоричким реализацијама денотира емитовање нарочитог звука који под одређеним условима ствара неживи ентитет: – Већ (је) стала цврчати лампа јер је понестало петролеја (РМС)), затим глаголи људског оглашавања које нема семиотичку, комуникативну функцију (нпр. глагол *вриштати* односи се у основном значењу на емитовање *оштрог* и *продорног* неартикулисаног звука из људског вокалног тракта, док у једном до метафоричких значења тај глагол се јавља са инаниматним

субјектом, емитером звука – Слушам како граната, вриштећи, пара ваздух (И. Ћипико, РСАНУ)), глаголи начина говорења (нпр. *звр̏ндати (2)* у РСАНУ: *брбљати, торокати, наклапати; гунђати, закерати*). Извесна семантичка повезаност са глаголима перцепције карактеристична је, пре свега, за глаголе стварања светлости, односно глаголе визуелне перцепције: тако, на пример, глагол *жмирити* (примарно у домену визуелне перцепције – *гледати полузатворених очију; шкиљити*) реализује значење *одавати слабу светлост, шкиљити* – Малени светњак жмири на асталу (РСАНУ), док глагол *зиркати* (*бацати погледе, погледати, гледати*) развија секундарно значење *неравномерно светлети, светлуцати, жмиркати* – Над Мајевицом зиркају звијезде шкрте (Б. Ћопић, РСАНУ). У прилично ретким, неуобичајеним случајевима чак и глагол звука може имати значење глагола визуелне перцепције, такво је територијално обележено („покрајинско”) значење глагола *звр̏ндати (4) – зијати, бленути* (РСАНУ). Такође, глаголи који улазе у анализирану класу у различитим су творбено-семантичким везама са глаголима из других семантичких скупина, на пример, са глаголима везаним за домен емоција: глагол *сијати (2)* има секундарно значење *блистати, сјати, изражавајући јако осећање* ... (РСЈ) или домен кретања: глагол *доклопарати* у РСАНУ има значење *стићи клопарајући, приспети с буком (о колима)* итд.

Поред типичних циљних садржаја семантичког процеса у којем настају нова значења глагола звука и светлости, биће проблематизоване и неке мање уобичајене реализације забележене у описним речницима. Као илустрација могу се навести секундарна значења глагола *дречати (2)* и *звонити (2б)* заснована на феномену синестезије *претерано се истицати визуелно, падати у очи, нарочито шаренилом и нескладним, сувише јарким неукусним бојама.* – Боје почињу нешто сувише смјело дречати (РСАНУ), односно *претерано се истицати, падати у очи (о бојама)* – Боје код Тер Борха не звоне, оне су као благо стишане (Б. Поповић, РСАНУ), или значење глагола *крчати (2в)*, у којем овај глагол обавезно везује именичку јединицу у предлошко-падежној конструкцији *од* + генитив: *бити пун, крцат, претрпан* – Магазаџија прими осигурану суму и сада магаза крчи од жита и богатства (РСАНУ) итд. Овде ће, дакле, бити простора да се синестезији приступи из нешто другачије перспективе, с обзиром на то да је ова језичка појава у србистици, очекивано, првенствено везивана за именице и придеве, односно њихове спојеве.

У овој глаголској класи постоје и други мање типични примери глаголске полисемије. Један од њих тиче се промене дијатезе; када се у примарном значењу глагол употребљава као непрелазан, а у секундарном значењу као прелазан, нпр. код глагола *заблеснути*: 1. *одједном јако синути, заблистати, засијати.* – Под облацима у магли и праху | Заблесну пожар (М. Бојић, РСАНУ). 2. *заслепити, засенити (блеском, изненадном светлошћу и сл.).* – Давила заблесну белина меког влажног снега (И. Андрић, РСАНУ). Однос између ових значења (односно различитих синтаксичких форми) може се посматрати као метонимијски, у првом случају у фокусу је емитовање светлости из неког извора, а у другом учинак који то емитовање има на живог пацијенса. Метонимијски однос препознаје се и у значењима глагола типа *звечати* која илуструју примери *чује се како кашике звече* (Б. Станковић, РСАНУ), односно *ода око куће звечећи кашикама* (РСАНУ). Код трансформација овог типа у питању је иста ситуација, с променом перспективе. Испитаће се за које глаголе су типичне ове врсте трансформација и који су евентуални узроци тога, а резултати таквог испитивања могу имати значај и за практичну лексикографску примену.

С обзиром на тип лексичке грађе – која је првенствено лексикографска и тиме у одређеној мери везана за тзв. традиционалне лексикографске методе и са њима повезане приступе лексичкој семантици – у истраживању најважнијих семантичко-синтаксичких и других проблема везаних за ову глаголску групу поћи ће се, пре свега, од досадашњих резултата домаће и руске лингвистике у овом домену, као и од значајних радова који испитују тематику ових глагола у енглеском језику. Важне смернице за даље истраживање даје, на пример, чланак Е. Падучеве о парадигми регуларне полисемије глагола звука у руском језику (Падучева 1998). У овом раду осветљава се низ веома значајних тема које ће бити испитане у вези са глаголима емитовања звука: њихова прототипична значењска парадигма; семантички параметри који улазе у њу (тематска класа, таксономска категорија, обавезни учесници ситуације, семантичко-прагматичка својства учесника и др.), затим типови „семантичке деривације“ ових глагола, издвајање прототипичних чланова дате семантичке групе итд. На основу семантичких карактеристика ауторка издваја групу тзв. „идеалних“ глагола звука. То указује на проблем одређивања прототипичне глаголске семантике у овој лексичко-семантичкој групи и отвара питање заснивања критеријума за издвајање таквих глаголских лексема (нпр. да ли прототипичним глаголима звука треба сматрати оне који у глаголску ситуацију укључују спољашњег каузатора, како је

представљено у наведеном раду, или оне са инхерентним, унутрашњим каузатором, да ли је прототипична употреба везана за неку посебну синтаксичку конструкцију итд.). У вези с наведеним, важан сегмент анализе ове лексике биће, између осталог, представљање типичних ситуација и (семантичких) улога одређених ентитета у ситуацији која је означена реченицом са одговарајућим глаголом емитовања звука, одн. светлости.

Као што је већ поменуто, лексичка семантика глагола емитовања звука и светлости није системски испитивана у србистици, иако је о глаголским лексемама које улазе у ову класу било речи у различитим студијама везаним за глаголску проблематику. Највећи допринос компаративном истраживању ове лексичке групе у нашој средини дала је англисткиња Н. Миливојевић, која се у више објављених радова, као и у докторској дисертацији, бави упоредном анализом различитих питања која се тичу дате глаголске класе у енглеском и српском језику. Централна тема њеног истраживања јесу одређени „конструкциони идиоми" са глаголима стварања звука, односно светлости, као што су нпр. конструкције усмереног кретања где се уместо прототипичног глагола кретања јавља глагол стварања (обично звука, а ређе светлости). У српском језику се овакве конструкције усмереног кретања најчешће реализују са префиксираним глаголима типа *протутњати* (нпр. *Кола су протутњала улицом*), *прозвижадати* (нпр. *Поред главе му је прозвиждао камен*) итд., што ће представљати једну од тема и у оквиру овог истраживања. Иако су у наведеној компаративној студији анализирани и проблематизовани различити сегменти тематике којом ће се Никола Санковић бавити у овом раду (из одређене теријско-методолошке перспективе), сматрамо да проблематика глагола звука и светлости у српском језику никако није исцрпена, те да су многи значајни проблеми остали ван оквира поменутог истраживања, с обзиром на то да нису ни били обухваћени његовим основним предметом.

Као посебну тему треба издвојити и експресивни потенцијал чланова анализиране семантичке класе. Полазне основе за продубљивање овог питања дају нам досадашња синхронијска и дијахронијска истраживања семантике различитих група експресивних глагола у српском језику (нпр. Ристић 2004; Бјелетић 2006). Поједини глаголи звука и светлости постају експресиви када, у процесу настајања нових значења, пређу у домен људског деловања, понашања и др., тако да одређене конотативне компоненте постају део њиховог лексичког значења. Таква значења ових глагола по правилу се реализују у

разговорном регистру. Као илустрацију овде дајемо глагол *бучати*, чија се примарна семантика односи на стварање потмуле буке, хуке (емитоване обично из неживог извора, емитера), док у једној од секундарних експресивних реализација овај глагол означава сувише гласно, бучно говорење, галаму, лармање, негодовање, нпр. „И сам [је] упао у то против чега је прије понајвише бучао“ (уп. РСАНУ). И други глаголи звука који прелазе у домен људске вербалне комуникације – што је релативно продуктиван циљни садржај њиховог семантичког ширења – готово увек су експресиви. У речницима на њихову експресивност може указати то што се одређена значења квалификују као пејоративна, нпр. *клепетати (3)* или погрдна, нпр. *ломотати (2)* (у РСАНУ), затим разговорна итд. Експресивни потенцијал глагола светлости је доста мањи; експресивно значење остварује нпр. глагол светлости *севати* у секундарном значењу које се најчешће реализује у реченици са заповедном комуникативном функцијом, односно у морфолошком облику императива: *брзо одлазити; губити се, купити се* (РСЈ) – Севај одавде!

Многи глаголи емитовања звука који су предмет овог истраживања имају ономатопејско порекло – фонемски састав њиховог коренског дела није произвољан, арбитраран, већ је мотивисан физичким карактеристикама звука чије емитовање означавају. Низ тема везан је за ову подгрупу глагола: испитивање њихове фонемско-семантичке варијантности (као и њено представљање у речницима), веза са семантиком ономатопејских лексема које денотирају одређени звук, како именица типа *звекет*, *клепет*, *топот* (уп. нпр. Грицкат 1981, Драгићевић 1998) тако и ономатопејских узвика типа *звр*, *буђ*, *пљус* итд. Као једно од питања везаних за лексикографски део ове докторске дисертације издваја се и третирање творбено-семантичке везе између ономатопејских глагола и именица у лексикографској обради (нпр. дефинисање глагола звука преко именица које су творбено изведене од тих глагола: звекетати *производити, одавати звекет*, клепетати *стварати, одавати клепет* итд.). Поред ономатопеје, оваква лексичка грађа могла би дати одређене резултате везане за још једну сродну универзалну језичку појаву – гласовни симболизам.

Иако ће се у овој докторској дисертацији у центар интересовања поставити лексичко значење глагола, њихову значењску парадигму, уска повезаност семантике глагола са његовим синтаксичким понашањем условљава неизбежно испитивање синтаксичке стране ових лексичких јединица. У српском језику (као нпр. и у руском и енглеском језику) посматрани глаголи прототипично спадају у ред глагола који, у функцији предиката,

обавезно везују само један реченични конституент, и то онај са функцијом субјекта, тј. у питању су једновалентни глаголи. Ови глаголи улазе у синтаксичке конструкције са различитим конституентима, од којих су неке уобичајене за одређене семантичке реализације глагола емитовања звука, што се одсликава и на презентацију одговарајућег лексичког значења у описним речницима. Тако једној од каузативних интерпретација ових глагола у речничким дефиницијама одговарају примери у којима поред обавезних конституената реченична структура укључује и рекцијску именичку јединицу (у инструменталу) у функцији неправог објекта: *звечати (б)* – Ода … око куће звечећи кашикама (РСАНУ); *звекнути (Iб)* – Јова пандур … звекне цокулом (РСАНУ) итд. На плану структуре догађаја, у оваквим примерима појам са функцијом субјекта јавља се као каузатор. Треба овде напоменути и то да управо значења овог типа глагола звука у руском језику Е. Падучева у поменутом раду третира као основна, примарна у парадигми регуларне полисемије – то су значења која спадају у таксономску категорију названу „процес-каузација“. Као што показују наведене секундарне реализације глагола, у домаћој лексикографској пракси не постоји исти поглед на ово питање, тј. ова значења се не посматрају као прототипична, основна значења датих глагола. Навешћемо још један пример међузависности одређене семантичке реализације и граматичког обрасца у којем се остварује. Одређени глаголи звука реализују се у „физиолошком” значењу када денотирају постојање утиска, односно осећаја шума, пиштања, брујања итд. Оваква значења остварују се или у конструкцији са логичким субјектом у дативу – У ушима ми је зујало, нисам умео ништа да мислим (Л. Лазаревић, РСАНУ); или у конструкцији која укључује граматички субјекат са ограниченим лексичким садржајем (глава, уши итд.) – Моја глава просто бучи од ових силних појава и призора (РСАНУ).

Једно од кључних питања везаних како за синтаксичку структуру конструкција са глаголима звука и светлости тако и за ниво структуре догађаја и семантичких улога јесу особине ентитета који емитује звук, односно светлост. Тај ентитет означен је именицом која углавном врши функцију граматичког субјекта у реченицама са овим глаголима. Субјекатски појам утиче на семантичку интерпретацију глаголског значења и, у складу с тим, на његово лексикографско фиксирање. На пример, уколико је субјекатски појам у реченици са глаголом звука ватрено оружје, у основи дефиниције семантичке реализације глагола звука често ће бити глагол *пуцати*, односно *пући* (уп. у РСАНУ значења *грмети*

(2а), *грунути (I, 2а)*, *загрмети (2а)* итд.). Уколико је појам који се везује уз глагол звука одређени тродимензионални простор, тј. садржатељ у којем се може наћи перцептор звука, глагол може имати значење *испунити се* одређеним звуком: *двори зазвонише*, *звекне соба* итд. (уп. глаголе *зазвонити* и *звекнути* у РСАНУ). Овде ћемо навести само неке од битних карактеристика извора звука, односно светлости важнијих за предмет истраживања, а које ће бити проблематизоване у даљем истраживању: а) унутрашња, инхерентна способност ентитета да самостално, без подстицаја произведе звук или светлост; б) аниматност тог ентитета (везана првенствено за глаголе звука, а потпуно нетипична за глаголе светлости); в) интенционалност и вољност живог субјекта, односно агенса; г) структура, конфигурација неживог извора звука итд.

Запажамо да се у досад прикупљеној прелиминарној лексичкој грађи јавља знатан број творбено мотивисаних глагола, зато је у одговорима на кључна питања која се тичу семантике ових глагола важна и улога њихове творбене структуре. У вези са овим делом глаголске проблематике намећу се различита питања: нпр. какву улогу имају основни творбени начини у семантичким и граматичким карактеристикама мотивисаних глагола овог типа, који су глаголи емитовања најчешће у функцији мотивних речи за настанак нових глагола из исте лексичке класе, каква је улога префиксације у семантичкој дисперзији ових глагола, какав је упоредни однос творбено-семантичке структуре глагола звука и глагола светлости итд.

С обзиром на то да базичну лексичку грађу за ово истраживање чине речничке одреднице одговарајућих глагола, биће потребно представити специфичности њихове лексикографске презентације, као и проблеме са којима се практична лексикографија сусреће приликом обраде оваквих јединица лексикона. Један од важнијих проблема тог типа јесте речничко представљање семантике глагола који означавају ситуацију истовременог одвијања неке радње и емитовања звука (који су готово увек у узрочно-последичној вези). Често није једноставно одредити (а негде је готово и немогуће) која од компоненти значења има примат у одговарајућем контексту, тј. да ли у основу глаголског значења које се представља дефиницијом треба ставити одређену радњу са емитовањем звука као пратећом компонентом или обратно (нпр. да ли у одређеном контексту глагол *звекнути* означава емитовање звука или ударац са емитовањем одговарајућег звука као последицом). Глаголима стварања звука у улози глагола интензивног физичког контакта бави се и Н.

Миливојевић у поменутој студији, где се између осталог наводи да није могуће доследно одвојити ове две класе глагола само на основу семантичких карактеристика. На проблем различитог третирања оваквих лексема у англосаксонској лексикографској пракси указује нпр. Б. Левин, наводећи примере из референтних речника енглеског језика, где постоје случајеви различитог представљања глагола који у својој семантици обједињују кретање и емисију звука (тј. ситуација описана њима подразумева кретање праћено звуком). Једна од тема која може бити од значаја за лексикографску обраду глаголских одредница јесте и речничко представљање семантичких структура видских парњака, који не морају имати корелативна примарна значења (уп. нпр. *грунути* и *грувати* у РСАНУ). Стога, један од задатака овог истраживања биће анализа дефиниција и глаголских полисемичких структура датих у најзначајнијим описним речницима српског језика. Кандидат ће покушати да из многобројних различитих лексикографских представљања глагола звука и светлости издвоји одређене моделе бележења еквивалентних глаголских значења и тако укаже на могућа решења за уједначавање, унификацију, која могу бити искоришћена у практичној лексикографији.

У претходним пасусима илустроване су само неке од најзначајнијих тема везаних за семантичку класу глагола емитовања звука, односно светлости. Јасно је да се у овим питањима не исцрпљује проблематика њихове семантике, синтаксичког понашања, лексикографског представљања итд.

Комисија оцењује да је Никола Санковић правилно и врло детаљно осмислио предмет истраживања и поставио ваљане истраживачке задатке, који и по обиму и по садржају у потпуности одговарају захтевима докторске дисертације из области лексикологије у ширем смислу. Предмет истраживања је у сагласности са интересовањима савремене лексикологије. Предмет истраживања је научно релевантан и до сада није истражен у србистици.

3. **Библиографија прелиминарних истраживања:**

Никола Санковић прилаже обиман списак прелиминарних истраживања који броји више од сто библиографских јединица у вези са значењем глагола, као и у вези са семантиком уопште. Радови су објављени на српском, руском и енглеском језику. На овом списку налазе се и подаци о речницима и приручницима који ће послужити као извор за прикупљање грађе. Наводимо тај списак литературе:

Апресјан 1995: Ю. Д. Апресян, *Интегральное описание языка и системная лексикография*, Изабраные труды, том II, Москва: Языки русской культуры.

Апресјан 2007: Юрий Д. Апресян, „Семантические основы глагольного управления", *Зборник Матице српске за славистику*, 71–72, Нови Сад, 49–62.

Апресјан 2009: Ю. Д. Апресян, *Исследования по семантике и лексикографии*, том I, Прагматика, Москва: Языки славянских культурь.

АРСЈ: Педраг Пипер, Рајна Драгићевић, Марија Стефановић, *Асоцијативни Речник српскога језика (од стимулуса ка реакцији)*, Београд: Београдска књига – Филолошки факултет – Службени лист СЦГ, 2005.

Белић 1958/1998: Александар Белић, *Општа лингвистика* [Изабрана дела Александра Белића, Први том. Општа лингвистика. О језичкој природи и језичком развитку. Књ. I и II], Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Биланџија 2014: Софија Биланџија, *Семантика каузативних конструкција у норвешком и српском језику*, необјављена докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Бирих 1995: Александр Бирих, *Метонимия в современном русском языке (семантический и грамматический аспекты)*, Серия: Slavistische Beitrage (326), München: Verlag Otto Sagner.

Бјелетић 2006: Марта Бјелетић, *Исковрнути глаголи. Типови експресивних превербалних форманата (на српском и хрватском језичком материјалу)*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Ван Валин 2004: Van Valin Robert D. Jr., *Semantics macroroles in Role and Reference Grammar*, in: Rolf Kailuweit & Martin Hummel (eds.), Sematische Rollen, Tübingen: Narr, стр. 62–82.

Варбот 1988: Варбот Ж. Ж., „О семантике и этимологии звукоподражательних глаголов в праславянском языке", *Славянское языкознание. X Международний съезд славистов*, Москва, 66–78.

Вјежбицка 1992/93: Anna Wierzbicka, „What Are the Uses of Theoretical Lexicography", Dictionaries, Vol. 14, Baltimore, 44–78.

Вјежбицка 1996: Anna Wierzbicka, Semantics. Primes and Universals, Oxford – New York: Oxford University Press.

Влајић-Поповић 2002: *Историјска семантика глагола ударања у српском језику, Преко етимологије до модела семасиолошког речника*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Вороњин [2]2006: С. В. Воронин, *Основы фоносемантики*, Москва: Ленанд.

Вујовић 2009: Душанка Вујовић, *Семантичка и деривациона анализа глагола кретања у српском језику*, докторска дисертација, Филозофски факултет, Нови Сад.

Вуков Рјечник 1852: Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*, Беч.

Вучковић 2017: Снежана Вучковић, *Повест словља: историјсколексиколошка истраживања*, Београд: Филолошки факултет.

Гортан-Премк 1982: Даринка Гортан-Премк, „О семантичком садржају лексикографске дефиниције", *Лексикографија и лексикологија, зборник реферата са Југословенског научног скупа*, Београд – Нови Сад, 49–51.

Гортан-Премк 1984–1985: Даринка Гортан-Премк, „Још о регуларној полисемији", *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* XXVII–XXVIII, 183–188.

Гортан-Премк 2004: Даринка Гортан-Премк, *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику*, друго издање, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Грицкат 1955–56: Ирена Грицкат, „Деминутивни глаголи у српскохрватском језику", *Јужнословенски филолог*, XXI, 45–96.

Грицкат 1981: Ирена Грицкат, „О именицама типа 'налет' у српскохрватском језику", Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, XXIV/1, Нови Сад, 101–134.

Гуњина 2010: N. A. Gunina, „Cognitive sematics of the English verbs of sound", *Вопросы современой науки и практики*, 10–12 (31), 342–348.

Драгићевић 1998: Рајна Драгићевић, „О српско-хрватским ономатопејским именицама с елементом -т- у суфиксу", *Јужнословенски филолог*, LIV, 121–130

Драгићевић 2001: Рајна Драгићевић, *Придеви са значењем људских особина у савременом српском језику*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.

Драгићевић 2010: Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд: Друштво за српски језик и културу.

Драгићевић 2018: Рајна Драгићевић, *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.

Елезовић 1932–1935: Глиша Елезовић, *Речник косовско-метохиског дијалекта*, св. I–II, Београд: Графички уметнички завод „Планета".

ЕРСЈ: *Етимолошки речник српског језика*, 1–3, ур. Александар Лома, Београд: Институт за српски језик САНУ, од 2003. године.

ЕССЈ: *Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд*, 1–22, отв. ред. О. Н. Трубачов, Москва: Наука, 1974 –1995.

Ивановић 2014: Ненад Ивановић, „Лексикографски метајезик у Речнику САНУ”, поглавље у колективној монографији: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, уредник Рајна Драгићевић, Београд: Филолошки факултет, 195–223.

Ивић 1982а: Милка Ивић, „’О регуларној полисемији’ у лексиколошкој теорији и лексикографској пракси”, *Лексикографија и лексикологија* (зборник реферата), Београд – Нови Сад, 77–83.

Ивић 1982б: Милка Ивић, „О неким принципима глаголске префиксације у словенским језицима”, *Јужнословенски филолог* XXXVIII, 51–61.

Ивић 1991: Милка Ивић, „О одредбама категоризовања”, *Јужнословенски филолог* XLVII, 29–36.

Казарина 2016: В. И. Казарина, „К вопросу о семантике глаголов звука издаваемого неживым предметом”, *Вестник НГУ*, Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2016, Том 14, No. 2, 49–59.

Клајн 2002: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Први део. Слагање и префиксација*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.

Клајн 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Други део. Суфиксација и конверзија*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.

Клајн 2011: Иван Клајн, „Видски парови у лексикографској перспективи”, *Глас CDXVIII*, Одељење језика и књижевности, књ. 27, Београд, 51–84.

Кликовац 2004: Duška Klikovac, *Metafore u jeziku i mišljenju*, Beograd: Biblioteka XX vek.

Којен 1980: Леон Којен, „Семантички параметри у синтакси”, *Јужнословенски филолог* XXXVI, 13–23.

Кузњецова [2]1989: Эра В. Кузнецова, *Лексикология русского языка*, Москва: Издательство „Высшая школа“.

Кустова 2004: Г. И. Кустова, *Типы производных значений и механизмы языкового расширения*, Москва.

Лазић Коњик 2010: Ивана Лазић-Коњик, *Глаголи са егзистенцијалним значењем у српском језику*, докторска дисертација, Филозофски факултет, Нови Сад.

Лајонс 1977: Lyons, John, *Semantics* II, Cambridge: Cambridge University Press.

Левин 1992: Levin Beth, „Building a Lexicon: The Contribution of Linguistic Theory”, *International Journal of Lexicography*, Vol. 4 No. 3, 205–226.

Левин 1993: Levin Beth, *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*, Chicago: University of Chicago Press.

Левин – Рапапорт Ховав 2005: Levin B., Rappaport-Hovav M., *Argument realization*, Cambridge: Cambridge University Press.

Лејкоф–Џонсон 1980/2003: George Lakoff and Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, Chicago–London: The University of Chicago Press.

Маретић 31963: Tomislav Maretić, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb: Matica hrvatska.

Марковић 2014: Александра Марковић, „Граматика у српским речницима", у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси* (колективна монографија), ур. Рајна Драгићевић, Београд: Филолошки факултет.

Марковић 2016: Александра Марковић, *Падежи и предлошко-падежне конструкције са квалитативним значењем у савременом српском књижевном језику (семантичко-синтаксичка анализа)*, докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Миланов 2017: Наташа Миланов, *Полисемија српске лексике на корпусу* Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ, докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Миленковић 2017: Ана Миленковић, *Семантичка и творбена анализа глагола којима се означавају осећања у савременом српском језику*, докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Миливојевић 2007: Nataša Milivojević, „The sound+motion construction in English and Serbian: What happens when headless movement gets loud?", Paper presented at Structures across Culturess Conference (ELLSSAC), Belgrade, Serbia.

Миливојевић 2016а: Milivojević Nataša, *Konstrukcioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku*, e-disertacije (http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/e-disertacija).

Миливојевић 2016б: Milivojević Nataša, „Revisiting verbs of emission an update on some relevant theoretical accounts of lexical specification and argument structure of emission verbs", *Logos et Littera: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text*, 27–44.

Милошевић 2012: Јованка Милошевић, „Глаголи са значењем ударања у савременом српском језику (лексичко-семантичка анализа)", *Савремена проучавања језика и књижевности*, III/1, Крагујевац, 153–164.

Милошевић 2013: Јованка Милошевић, „Још о глаголима са значењем ударања у савременом српском језику (лексичко-семантичка анализа)", *Савремена проучавања језика и књижевности*, IV/1, Крагујевац, 241–248.

Московљевић 2000: Московљевић Јасмина, *Супкатегоризација глагола у савременој граматичкој теорији*, докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Московљевић Поповић 2007: Јасмина Московљевић Поповић, *Огледи о глаголској поткатегоризацији*, Београд: Чигоја штампа.

Мразовић–Вукадиновић 2009: Pavica Mrazović, Zora Vukadinović, Gramatika srpskog jezika za strance, 2. izd., Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

Падучева 1996: Елена В. Падучева, *Семантические исследования (семантика времени и вида в русском языке)*, Языки русской культуры, Москва.

Падучева 1998: Елена В. Падучева, „Парадигма регулярной многозначности глаголов звука", *Вопросы языкознания*, 5, 3–23.

Падучева 2004: Елена В. Падучева, *Динамические модели в семантике лексики*, Москва.

Пипер 2000: Предраг Пипер, „О полицентричности семантичких кетегорија", *Јужнословенски филолог* LVI, 829 –840.

Пипер 2001: Predrag Piper, *Jezik i prostor*, Beograd: Biblioteka XX vek.

Пипер *et al.* 2005: Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, *Синтакса савременога српског језика. Проста реченица* (ред. М. Ивић), Београд – Нови Сад: Институт за српски језик САНУ – Београдска књига – Матица српска.

Пипер 2009: „Синтакса", у: Вјара Малџијева, Зузана Тополињска, Маја Ђукановић, Предраг Пипер, *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције*, ред. Предраг Пипер, Београд: Београдска књига, 464–536.

Пипер–Клајн 2014: Предраг Пипер, Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.

Поповић 2003: Љубомир Поповић, „Интегрални реченични модели и њихов значај за лингвистички опис и анализу корпуса", *Научи састанак слависта у Вукове дане* 31/1, Београд, 201–220.

Поповић 1997: Љубомир Поповић, „Интегрални модел међуодноса синтаксичког система речника и текстова", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 26/2, 469–482.

Прћић 1997: Тврто Прћић, *Семантика и прагматика речи*. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Радић Дугоњић 1996: Милана Радић-Дугоњић, „О лексичко-семантичким особеностима микросистема глагола кретања у језику Вука Караџића", Научни састанак слависта у Вукове дане 25/2, Београд, 273–280.

Радић-Дугоњић 1999: Милана Радић-Дугоњић, „Семантичко језгро и семантичка периферија као основни показатељи контакта лексичких јединица у словенским језицима", у: С. Ристић и М. Радић-Дугоњић, *Реч. Смисао. Сазнање,* Београд: Филолошки факултет.

Радовановић 1990: Milorad Radovanović, *Spisi iz sintakse i semantike*, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića – Dobra vest.

Радовић Тешић 2009: Милица Радовић-Тешић, *С речима и речником*, Београд: Учитељски факултет.

Рићановић 1988: Мидхат Рићановић, *Језик и његова структура*, Сарајево: Свјетлост.

Ристивојевић Рајковић 2015: Nataša Ristivojević-Rajković, „Glagolska situacija udaranja u norveškom i srpskom jeziku", *Анали Филолошког факултета* 27, Београд.

Ристић 2004: Стана Ристић, Експресивна лексика у српском језику, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Ристић 2012: Стана Ристић, *О речима у српском језику (творбени и лексикографско-лексиколошки аспекти)*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Ристић 2014: Стана Ристић, „Квалификатори у српској лексикографији", *Савремена српска лексикографија и њене теоријске основе*, Београд, 113–130.

Ристић 2015: Стана Ристић, *Граматички и когнитивни аспекти лексичког значења*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

РЈАЗУ: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1880–1976.

РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика* I–VI, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967–1976.

Рошка 2012: Andreea Roşca, „Why **Sarah cannot glow the light bulb?* Accounting for the constructional behavior of *light* and *sound* emission verbs", RRL, LVII, 1, p. 67–82, Bukureşti.

РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* I–XX, Београд: Српска академија наука и уметности, од 1959. године.

РСЈ: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2011.

Сидорова 1978: Н. П. Сидорова, „Взаимосвязи лексико-семантической группы глаголов звучания со смежными глагольными группами", *Актуальные вопросы грамматики и лексики русского языка*: Сб. тр. М., 146–157.

Симић–Јовановић 2017: Радоје Симић и Јелена Јовановић, *Српска синтакса I–VII*, Београд: Јасен, Филолошки факултет у Београду, Научно друштво за неговање и проучавање српског језик.

Спасојевић 2015: Марина Спасојевић, *Двовидски глаголи у савременом српском језику*, докторска дисертација, Филолошки факултет, Београд.

Стаменковић 2009: Душан Стаменковић, „Значење и метафоризација глагола звучне перцепције у енглеском језику: hear, listen, obey", *Прилози проучавању језика* 40, Нови Сад, 65–77.

Станојчић–Поповић 2012: Живојин Станојчић и Љубомир Поповић, *Граматика српскога језика*, Београд.

Стевановић [6]1991a: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик* (Граматички системи и књижевнојезичка норма), књ. I, Фонетика. Морфологија, Београд: Научна књига.

Стевановић [5]1991б: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик* (Граматички системи и књижевнојезичка норма), књ. II, Синтакса, Београд: Научна књига.

Тошовић 1997: Бранко Тошовић, „Универзална семантичка класификација глагола", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 27/2, Београд, 113–123.

Ђорић 2008: Божо Ђорић, *Творба именица у српском језику*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Халас 2014: Ана Халас, *Полисемија у речницима енглеског и српског језика: теоријско-методолошки и практични аспекти обраде*, докторска дисертација, Филозофски факултет, Нови Сад.

Цвијовић 2017: Драгана Цвијовић, *Збирне именице у савременом српском језику*, докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Шведова 1995: Наталия Ю. Шведова, „Глагол как доминанта в системе русской лексики", *Филологический сборник (к 100-летию со дня рождения академика В. В. Виноградова)*, Москва, 409–414.

Шипка 1998: Danko Šipka, Osnovi leksikologije i srodnih disciplina, Novi Sad: Matica srpska.

Штасни 2011: Гордана Штасни, „Семантичко-деривациони потенцијал глагола основних физиолошких стања", Граматика и лексика у словенским језицима, Нови Сад – Београд, 575–584.

Штрбац 2011: Гордана Штрбац, Допуне комуникативних глагола (синтаксичко-семантички и лексикографски аспект), Нови Сад: Филозофски факултет.

Комисија закључује да је прелиминарни списак литературе изузетно богат за почетна истраживања и да даје могућност кандидату да ваљано теоријски постави своју докторску дисертацију, што обећава и успешно и квалитетно емпиријско истраживање.

3. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати:

Основна, базична грађа за ову докторску дисертацију биће ексцерпирана из најрепрезентативнијих описних речника српског језика, различитог обима: најпре из тезаурусног *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ (до двадесетог тома, тј. до речи *погдегод*), затим из шестотомног *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице Српске, као и из Матичиног једнотомног *Речника српскога језика* (издања из 2007, 2011. и 2018. године). Поред наведених речника савременог књижевног језика, приликом истраживања кандидат ће се служити и лексичком грађом из различитих дијалекатских речника српског језика, као и подацима из најзначајнијих домаћих

дијахронијских речника. Главни, лексикографски извори, у складу са потребама овог истраживања – ради проналажења одговарајућих примера употребе или нових глагола емитовања звука и светлости, оних који нису регистровани у речницима – биће допуњени следећим изворима: а) електронским *Корпусом савременог српског језика* Математичког факултета у Београду (http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/); б) различитим текстовима доступним на интернету; в) одређеним књижевним делима значајнијих српских писаца из различитих епоха, и то углавном оним делима која су доступна у електронском облику.

Основна лексичка грађа за истраживање, која ће бити ексцерпирана из наведених лексикографских извора, састојаће се од 1) глагола (тј. њихових полисемичких структура) који у основном значењу денотирају стварање звука односно светлости; 2) глагола који у некој од секундарних реализација имају наведено лексичко значење.

У основне циљеве ове докторске дсертације може се уврстити следеће: 1) анализа проширивања полисемичке структуре глагола звука и светлости и семантичких механизама на којима се она заснива; 2) утврђивање значењске парадигме прототипичних глагола из наведених лексичких група; 3) издвајање, према различитим критеријумима, лексичких подгрупа за глаголе који су предмет анализе; 4) испитивање семантичког укрштања са другим класама глагола и регуларности те појаве; 5) анализа семантички релевантне синтаксичке стране глагола звука и светлости; 6) утврђивање одређених модела лексикографске презентације датих глаголских лексема. Очекујемо да ће се током истраживања појавити или ће добити на значају и друге важне теме везане за проблематику лексике коју анализирамо.

На основу досадашњих, прелиминарних истраживања и сакупљене лексичке грађе мср Никола Санковић у својој Пријави наводи да се могу изнети одређена очекивања у погледу резултата. Прво, он претпоставља да је један од основних механизама полисемије када су у питању глаголи емитовања звука, нарочито у вези са одређеним семантичким класама – метафора заснована на сличности звучног утиска (нпр. на основу такве аналогије настала је секундарна реализација глагола *шуштати* из домена начина говорења: *шушкаво говорити шушкетати*, примарно *стварати шум, кретати се шумно, шумити* (РМС), а слично је и код већ наведеног глагола *цврчати* итд.). Такође, циљни резултати такве трансформације везани су за значења која денотирају исто емитовање звука, неартикулисаног или артикулисаног, из аниматног или инаниматног извора. Као резултат

деловања механизама полисемије настају значења која глаголе звука и светлости семантички спајају са класама глагола као што су: глаголи говорења и начина говорења, глаголи оглашавања животиња, глаголи интензивног физичког контакта, глаголи перцепције, глаголи кретања, глаголи емоција, каузативни глаголи итд. С обзиром на то да су глаголи из обе анализиране групе једновалентни, типична конструкција у којој се јављају јесте субјекатско-предикатска реченица (са различитим могућностима проширења основне конструкције), и то она у којој се у функцији субјекта јавља именица која денотира неживи ентитет као извор стимулуса. Поред тога, може се очекивати да се прототипично значење глагола звука реализује управо у таквим конструкцијама. Велики део анализираних глагола добијен је у творбеном процесу, а основни творбени начин јесте префиксација, која је повезана пре свега са глаголском категоријом вида, док је у семантичким релацијама, чини се, секундарна. Може се очекивати да су испитиване особине ових глагола на нивоу нестандардних идиома, у начелу, сличне онима у књижевном језику и да ту неће бити битнијих одступања, ако се имају у виду поједини примере периферније глаголских значења или употреба.

Комисија оцењује да су циљеви истраживања реално постављени, а хипотезе провериве на материјалу.

5. План рада и методе истраживања:

Истраживање ће бити подељено у више тематских целина. У уводном делу биће представљени предмет и циљеви истраживања, затим важнији теоријски приступи глаголској семантици на које ће се кандидат ослањати у анализама, као и методолошки и појмовно-терминолошки оквир истраживања. Као што је већ поменуто, с обзиром на тип лексичке грађе, која је првенствено лексикографска, полазиште ће бити, у првом реду, приступи семантици повезани са теоријском и практичном лексикографијом. Прво ће бити представљена дата семантичка класа глагола у различитим истраживањима ове проблематике у домаћој и страној (претежно русистичкој и англистичкој) науци о језику. Кандидат че покушати да, на основу тога, успостави критеријуме за разграничење ове лексичко-семантичке групе од осталих, ближих семантичких скупина. Затим ће се приступити анализи лексичке грађе. На крају сваког већег сегмента, кандидат ће приказати најважније закључке у вези са обрађеном темом.

Централни, главни део рада садржаће више повезаних целина. Главни критеријум поделе у том делу рада биће семантичка поткласа глагола – прва већа целина биће посвећена глаголима звука, а друга глаголима светлости. У оквиру сваке од тих двеју целина испитиваће се следеће важније теме: а) полисемија анализираних глагола и механизми семантичке трансформације на којима је заснована; б) значењска парадигма прототипичних глагола; в) семантичке класе глагола који секундарно денотирају емитовање звука или светлости; г) синтаксичка димензија ових лексичких јединица; д) значај извора/емитера стимулуса и других учесника ситуације за семантичко-синтаксичке карактеристике глагола; ђ) творбена страна мотивисаних глагола релевантна за њихову семантику; е) територијално, временско, стилско и друго раслојавање испитиване лексике; ж) специфичности презентовања глагола звука и светлости у описним речницима, те могућности унификације њихове лексикографске обраде. Сваки од одељака садржаће и делове везане за семантичке и друге посебности глаголских подгрупа које су предмет истраживања (нпр. феномен ономатопеје карактеристичан је само за глаголе звука, док се експресивност везује првенствено за ту семантичку скупину, али није специфична само за њу).

Методологија истраживања и појмовно-терминолошки апарат који ће се користити у овом истраживању заснивaће се углавном на приступима глаголској семантици који су конституисани на основама лексикографске традиције и који резултате истраживања, између осталог, усмеравају ка практичној примени у изради речника. Такви приступи могу се запазити у једном делу лексиколошке традиције, као, на пример, и у радовима тзв. московске семантичке школе.

У завршном делу рада биће обједињени и систематизовани сви парцијални закључци и резултати добијени у току истраживања. У посебним деловима тог сегмента биће представљени резултати на свим нивоима који су наведени као циљ истраживања.

Истраживачки процес састојаће се од следећих већих етапа: 1) ексцерпција глагола звука односно светлости, тј. целокупних полисемичких структура, са примерима – из описних речника; 2) консултовање стручне литературе у вези са семантичким скупинама глагола који су предмет истраживања и представљање досадашњих резултата у тој области; 3) успостављање теоријско-методолошког оквира истраживања; 4) класификација грађе према различитим критеријумима; 5) семантичка анализа глагола звука и светлости; 6)

анализа лексикографске обраде глаголских лексема; 7) представљање и систематизација резултата истраживања.

Комисија оцењује да је план рада добро осмишљен, а предложене методе истраживања представљају успешну комбинацију традиционалних и модерних метода у семантичким истраживањима.

VII. ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је Никола Санковић подобан кандидат за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области лексикологије српског језика.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је др Рајна Драгићевић подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Николе Санковића и предложене теме докторске дисертације: *Глаголи емитовања перцептивних стимулуса у српском језику*, а да се за ментора именује др Рајна Драгићевић, редовног професора Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

_____

Др Рајна Драгићевић, редовни професор

_____

Др Драгана Вељковић Станковић, ванредни професор

_____

Др Ана Миленковић, научни сарадник